

PRIKAZI I OSVRTI

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historijuBroj 57
Godina XXIX
Maj, 2024.
[str. 281-284]

© Monos 2024

Abdulah Husić, Izučavanje tefsira u Bosni i Hercegovini u XX. stoljeću

Institut za društvena i religijska istraživanja, Tuzla
2023, 198. str.

Knjiga pod nazivom *Izučavanje tefsira u Bosni i Hercegovini u XX stoljeću*, autora mr. Abdulaha Husića, u sadržajnom i metodološkom smislu izuzetno je vrijedno naučno-istraživačko djelo. Sadržaj i naslov knjige, zapravo, predstavljaju dopunjenu i prerađenu magistarsku radnju pod nazivoma *Izučavanje tefsira u odgojno-obrazovnim institucijama u Bosni i Hercegovini u XX stoljeću*, koju je kandidat, Abdulah Husić, uspješno odbranio na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu 14. jula 2016. godine, pred komisijom u sastavu: prof. dr. Džemaludin Latić, prof. dr. Almir Fatić (mentor) i doc. dr. Orhan Bajraktarević, čime je stekao zvanje magistar islamskih nauka iz oblasti tefsira. Riječ "Tefsir" definiše se kao *islamska nauka koja se bavi izučavanjem Kur'ana*, što je i istoimeni naziv za nastavni predmet koji se izučava u medresama i fakultetima islamskih nauka.

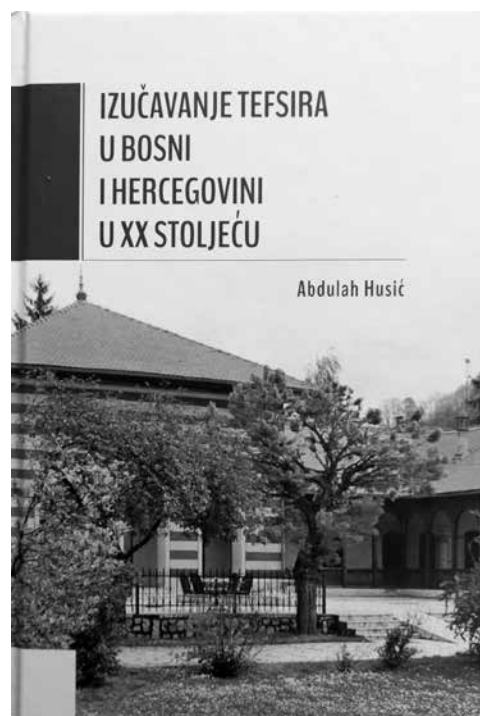
Bez sumnje, ova studija o izučavanju tefsira, rezultat je višegodišnjeg sistematičnog rada mr. Abdulaha Husića, nastala strpljivim istraživanjem i analizom dostupnih izvora i literature, te kontinuiranim konsultacijama s univerzitetским profesorima islamskih nauka. Autor je ovom studijom, kulturnoj stručnoj i naučnoj javnosti približio i kredibilno predstavio bosanskohercegovačke medrese i visokoškolske ustanove u kojima se izučavao *tefsir* tokom XX stoljeća, kao temeljna disciplina islamskih nauka. Posebna važnost ove znanstvene discipline vidi se i po tome što je stoljećima izučavana u okviru odgojno-obrazovnih ustanova, kako kod nas, tako i u svijetu. Na bosanskom jeziku u proteklih nekoliko desetljeća, objavljeno je na desetine udžbenika te naučnih i stručnih studija koje govore o *tefsiru*. Međutim, studija magistra Husića predstavlja svojevrsni prvijenac, jer po prvi put na našim bosanskohercegovačkim prostorima iz štampe izlazi jedno studiozno istraživanje koje na naučno relevantan način sublimira institucionalno izučavanje *tefsira* u Bosni i Hercegovini tokom XX stoljeća.

Radi što bolje razumijevanja sadržaja i poruke knjige, najprije ćemo razmotriti njenu strukturalnu koncepciju. Knjiga je napisana na 198 stranica štampanog teksta, se-

gmentiranog u više tematski koherentnih cjelina: *Predgovor / Uvod / Islamske odgojno-obrazovne institucije u Bosni i Hercegovini u XX stoljeću / Medrese i druge škole u kojima se izučavao predmet tefsir / Visoke odgojno-obrazovne ustanove u Bosni i Hercegovini u XX stoljeću u kojima se izučavao predmet tefsir / Izučavanje tefsira u Bosni i Hercegovini u XX stoljeću / Period samostalnosti Bosne i Hercegovine (1992-2000) / Profesori tefsira i literatura korištena u nastavi ovog predmeta / Zaključak / Sažetak / Summary / Prilozi / Literatura / Index imena / Recenzije i Biografija autora.* Svako poglavlje raščlanjeno je na više tematski srodnih podnaslova, ukupno ih je 27, što knjigu čini sadržajno preglednijom i razumljivijom.

Predgovor, kojim se otvara ova znanstvena studija, ekspliciran na nešto više od dvije stranice štampanog teksta, nudeći veoma pregledan, jasan i stručan uvid u sadržaj i naučnu valorizaciju navedenog djela, potpisao je urednik izdanja, profesor Emir Šečić. U *Uvodu* knjige, napisanom na pet stranica, kako to naučna metodologija i nalaže, autor navodi sve relevantne faktore sa kojima se susretao u procesu izrade magistarske radnje. Da se autor razložno opredijelio za ovu temu govori njegovo zapažanje koje iznosi u *Uvodu* knjige, kada kaže: "Uzimajući u obzir činjenicu da do sada nije urađeno istraživanje na koji način i u kojoj mjeri se izučavao tefsir na ovom području, a smatrajući da bi to bilo korisno i značajno, opredijelio sam se za istraživanje ove teme."

Značajno je spomenuti da autor *explicite* ističe i cilj koji ga je opredijelio za ovakav naučno-istraživački poduhvat. Tako, autor kaže: "Cilj mi je da na jednom mjestu stručno, kritički i naučno, uvidom u nastavne planove i programe, analizom udžbenika i intervjujući profesore nastavnog predmeta *Tefsir* u medresama i na fakultetima, predstavim povijest njegovog izučavanja u islamskim odgojno-obrazovnim

institucijama u Bosni i Hercegovini. Vremenski period na koji se odnosi ovo istraživanje obuhvata XX stoljeće."

U okviru svoje knjige magistar Husić je iznio značajne i dragocjene podatke upravo o medresama i visokim islamskim odgojno-obrazovnim ustanovama koje su postojale u Bosni i Hercegovini u XX. stoljeću. Obradio je 11 medresa: Gazi Husrev-begovu u Sarajevu, Behram-begovu u Tuzli, Karađoz-begovu u Mostaru, Elči Ibrahim-pašinu medresu u Travniku, Medresu "Džemaludin-ef. Čaušević" u Cazinu, Medresu "Osman-ef. Redžović" Čajngrad u Visokom, Sultan Ahmedovu u Zenici, Osman-kapetanovu u Gračanici, Bihaćku medresu, Zvorničku ili Podrinjsku, Okružnu medresu u Sarajevu te Šerijatsku sudačku školu (Mektebi nuvvab) u Sarajevu. Uz njih je obradio i visoke odgojno-obrazovne ustanove: Višu islamsku šerijatsko-teološku školu (VIŠT), Islamski teološki fakultet (ITF) – Fakultet islamskih

nauka (FIN) u Sarajevu, Islamsku pedagošku akademiju (IPA) u Zenici i Islamsku pedagošku akademiju (IPA) u Bihaću.

Nakon općih uvodnih podataka o navedenim institucijama, magistar Husić je ukazao na način rada tih institucija kroz protok vremena, načine predavanja različitih naučnih disciplina, na promjene, odnosno reforme unutar nastavnih planova i programa, kako u kvalitativnom, tako i kvantitativnom pogledu. Svaku je od ovih instituciju "proveo" kroz cijeli period njenog trajanja, a ako vremenski prelazi okvire XX. vijeka, akribično je to pojasnio. Pri tome, autor je koristio 63 izvora na bosanskom, 6 na arapskom i 4 na engleskom jeziku. Govori to o ozbiljnosti pristupa i želji autora da ponudi što kvalitetniji sadržaj. U *Prilogu*, na kraju rada, priložene su fotografije jednog broja znamenitijih predavača *Tefsira*, kao i naslovnice nekoliko posebno važnih udžbenika.

O vrijednosti ovoga djela govore i ocjene recenzenata. Profesor dr. Rifet Šahinović u svojoj recenziji naglašava da je mr. Abdulah Husić ovim istraživanjem dao značajan doprinos izučavanju *Tefsira* na našim prostorima, posebno u pogledu nastavnih planova i programa u odgojno-obrazovnim institucijama Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini. Autor je, kako ističe dr. Šahinović, jasno pokazao i dokazao da je izučavanje *Tefsira* bilo među obaveznim predmetima u navedenim odgojno-obrazovnim ustanovama, te da su profesori *Tefsira* bili istaknuti bosanskohercegovački alimi. Autor je spomenuo 34 istaknuta profesora *Tefsira* u XX stoljeću koji su u svome radu koristili djela znamenitih svjetskih mufesira, kako klasičnih, tako i onovremenih istaknutih komentatora Kur'ana.

Dr. Sead Seljubac u svojoj recenzentskoj ocjeni ističe da je posebna vrijednost ovoga djela njegovo popunjavanje dosadašnjih praznina u sferi tefsirskih istraživanja. Pored ostaloga, u vremenskom segmentiranju

predstavljanja izučavanja *tefsira* u odgojno-obrazovnim institucijama, autor je slijedio uobičajenu periodizaciju bosanskohercegovačke historije: period Austro-Ugarske (1900-1918.), period između dva svjetska rata – Period Kraljevina SHS i Jugoslavije (1918–1945.), period nakon Drugog svjetskog rata – Period Socijalističke Jugoslavije (1945–1992.), te period samostalnosti Bosne i Hercegovine (1992–2000.) Govoreći o literaturi, nastojao je ponuditi jasnu sliku korištene literature u toku tefsirskih predavanja. Kada spominje profesore *tefsira*, onda to čini s mjerom, ističući uglavnom one, koji su, na sebi svojstven način i vlastitim doprinosom u oblasti *tefsira*, obilježili vrijeme u kojem su radili (ili još rade).

Na kraju treba kazati da je knjiga u stilsko-jezičkom pogledu (na)pisana standardnim bosanskim jezikom, jasnim i razumljivim stilom, tako da je, osim užoj naučnoj i stručnoj javnosti, veoma pristupačna za ostale čitaoce iz kulturnog i javnog života. Preglednost je poseban kvalitet ovog rada. Dijelovi nisu pretrpani niti "zagušeni" preobimnošću. Autor je tačno znao šta i koliko želi ponuditi i toga se konzistentno držao kroz cijelo istraživanje.

Izdavač i urednik zaslužuju iskreno priznanje za izbor publikacije i uređivački poduhvat, kao i svi oni koji su dali svoj doprinos na njenom sadržajnom, jezičkom i vizuelnom oblikovanju i unapređenju. Kada je riječ o znanstvenom doprinosu u oblasti *tefsira*, bosanskohercegovačka znanstvena javnost je dobila vrijedno djelo, naučno štivo kakvo nismo imali do sada. Njeno pojavljivanje, značajno će proširiti spoznajne i kulturne horizonte poštovaocima pisane riječi. Nadamo se da će ovo djelo, koje otvara nova tefsirska pitanja, biti neodoljiv podstrek pasioniranim znanstvenicima za serioznija istraživanja ovih i sličnih tema iz domena islamskih nauka.

Dr. sc. Šefko Sulejmanović

